

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

MSS-035-20

Mladi v času epidemije COVID-19

rezultati raziskave med mladimi
za objavo ob Mednarodnem dnevu mladih

V Ljubljani, 12. avgusta 2020

Pripravila: Tanja Baumkirher, Mladinski svet Slovenije (MSS)

PRIPRAVA IN IZVEDBA ANKETE

Na pobudo nacionalnih mladinskih organizacij – članic¹ Mladinskega sveta Slovenije (MSS) je MSS sredi maja pripravil anketo, namenjeno mladim (starim vsaj 15 let) in tistim, ki so aktivni v mladinskih organizacijah. V anketi smo poskušali zajeti vso aktualno problematiko, zato smo vanjo vključili podrobnosti o bivanjski situaciji mladih, spremembe na področju izobraževanja in dela, počutje in življenjski slog, odnos do ukrepov in priporočil vlade ter spremembe v delovanju mladinskih organizacij. Ob koncu smo postavili še dve vprašanji, ki predstavljata zaključke oz. novo pridobljena spoznanja mladih v času epidemije.

Anketo smo pričeli izvajati 15. maja in zaključili 1. julija 2020, izpolnjevanje pa je potekalo preko spleta, in sicer na portalu 1ka Centra za družboslovno informatiko pri FDV. Velika večina odgovorov, kar 96% je prispela v drugi polovici maja.

Promocija ankete je potekala preko različnih kanalov, in sicer 14-dnevnega e-poštnega obvestilnika (Novice MSS), preko spletnih portalov Facebook in Instagram; za sodelovanje pri promociji pa smo po e-pošti prosili tudi že omenjene organizacije članice MSS. Pri 743 ustrezno izpolnjenih anketah so respondenti nanjo vstopili v največji meri preko portala Facebook (389 respondentov), z neposrednim klikom (203) in preko portala Instagram (122). 587 respondentov je anketo izpolnilo preko telefona, 155 pa preko računalnika.

1 VZOREC IN PROFIL ANKETIRANCEV

Zabeležili smo 2.097 klikov na anketo, pri čemer je ostalo 149 respondentov, nadaljnjih 718 jih je kliknilo na uvodni nagovor in zapustilo anketo, 471 jih je delno, 759 pa v celoti izpolnilo anketo. **V končno analizo smo vključili 743 respondentov** – vse, ki so v celoti izpolnili anketo in so bili mlajši od 40 let. To starostno mejo smo uporabili kot najvišjo starostno mejo članstva iz mladinskih organizacij (člani društev podeželske mladine lahko imajo največ 40 let).

V anketi je sodelovalo 554 žensk in 185 moških (4 se niso opredelili); 682 (92%) med njimi pa jih sodi med mlade po zakonski opredelitvi² (15-29 let). **Povprečna starost anketirancev je bila 21,6 let** (20,8 za ženske in 23,9 za moške).

starost/spol	Moški (št., %)		Ženske (št., %)		BO	Skupaj (št., %)	
15-19 let	47	25%	254	46%	3	304	41%
20-24 let	63	34%	181	33%	1	245	33%
25-29 let	39	21%	94	17%		133	18%
30-34 let	25	14%	19	3%		44	6%
35-39 let	11	6%	6	1%		17	2%
skupaj	185	100%	554	100%	4	743	100%

Tabela 1: anketiranci po spolu in starostnih skupinah

Po statusu v izobraževanju oz. na trgu dela je bilo med anketiranci največ študentov (40%), nato dijakov (36%), zaposlenih ali samozaposlenih (19%), sledijo registrirani iskalci zaposlitve (2%) in ostali (osnovnošolci, neopredeljeni). Med ženskami je delež dijaške in študentske populacije višji kot pri moških, pri moških pa je višji delež zaposlenih in samozaposlenih, kar lahko povežemo tudi s starostno strukturo vzorca po spolu.

V anketi so sodelovali mladi iz vseh statističnih regij, največ iz Osrednjeslovenske (37%), sledijo Podravska (12%), Gorenjska (10%), Savinjska (8%) itd.

¹ Navedeno na: <http://mss.si/o-mss/organizacije-clanice/>

² Npr. po Zakonu o javnem interesu v mladinskem sektorju

status	Št.	%
Dijak_inja	271	36%
Študent_ka	297	40%
(Samo)zaposlen_a	140	19%
Brezposeln_a	18	2%
Drugo	17	2%
skupaj	743	100%

Tabela 2: anketiranci po statusu v izobraževanju / na trgu dela

Največji odklon od pričakovane strukture respondentov je seveda v spolu, zato smo preverili, ali se odgovori na vprašanja bistveno razlikujejo glede na spol, in kjer smo ugotovili razlike, to tudi navajamo.

2 BIVANJE V ČASU EPIDEMIJE

Vsaj 44% anketirancev je v času epidemije živel na podeželju, saj so kot svoj kraj bivanja označili vas (ali zaselek); na drugi strani pa jih je 24% živel v Ljubljani ali Mariboru. Kar 56% jih je bivalo v enostanovanjskih hišah, 25 % pa jih je bivalo na kmetiji. Med ženskami je višji delež tistih, ki živijo v mestnem okolju, pri moških pa višji delež tistih, ki živijo na vasi. Občutno višji delež moških je v času epidemije živel na kmetiji (46% med moškimi in 19% med ženskami).

Položaj mladih iz visoko urbanih območij vidimo kot občutno slabši v času epidemije. Potreben je razmislek o tem, kako mladim (kot tudi vsem ostalim) zagotoviti možnost izhoda na svež zrak in stika z naravo. 6% mladih namreč poroča, da v / ob stanovanju **niso imeli svojega izhoda na svež zrak** v obliki balkona, terase, vrta ipd.

16% mladih poroča, da v stanovanju **niso imeli svojega prostora in miru**, ko je bilo to potrebno, kar je za mlade zelo pomembno – že z vidika šolanja od doma kot tudi zasebnosti. Podatek kaže na to, da domače stanovanje ni vedno najbolj primerno za spremljanje pouka in učenje, sploh če gre pri tem za (pre)majhno stanovanje ali druge razmere, v katerih ni mogoče zagotoviti miru.

Kar 17% respondentov (123 posameznikov) se je moralo v času epidemije **preseliti iz kraja, kjer so pred tem bivali večino časa**; 87 med njimi je bilo študentov in 29 dijakov. Največ je bilo selitev **iz študentskega ali dijaškega doma k staršem**; kot prevladujoči razlog pa so navedli zaprtje omenjenih domov. Gre za problematiko, ki so jo tudi študentje sami javno komunicirali, saj so se ob tem pojavila mnoga vprašanja in dileme glede primernosti ukrepa zaprtja študentskih domov - kot npr.: da lahko okuženi študentje okužbo prenesejo v domači kraj ali domov, kjer imajo sorodnike v rizični skupini, da mnogi študentje pravzaprav več nimajo »prvotnega doma«, da gre za kršitev najemne pogodbe ipd. Preselil se je višji delež žensk kot moških, kar seveda lahko povežemo s tem, da je bil med ženskami tudi višji delež študentske in dijaške populacije, ki se je največ selila.

Odsotnost javnega prometa je slabo vplivala na vsakdanjik 14% respondentov, ki so tovrstni prevoz potrebovali tudi v času epidemije ali pa so morali zaradi odsotnosti javnega prevoza pomagati drugim. Nadaljnjih 53% je odgovorilo, da javni prevoz sicer redno uporabljajo, a ga v času epidemije niso nujno potrebovali. Ob tem velja poudariti, da je javni promet za mlade bistvenega pomena v vsakodnevnem življenju, sploh zato, ker mnogi med njimi nimajo drugih možnosti (samostojnega) opravljanja daljših poti, nimajo avtomobila oz. so še premladi za opravljanje vozniškega izpita. Onemogočena mobilnost mladih pa je lahko vplivala tudi na občutek omejevanja svobode, ki so ga mladi sicer v anketi pogosto omenjali. Odsotnost javnega prometa je nekoliko bolj vplivala na ženske, kar lahko povežemo tudi z nižjo povprečno starostjo med ženskami.

Kot je razvidno iz tabele v nadaljevanju, so težavo z odsotnostjo javnega prevoza reševali na različne načine, najpogosteje s pešačenjem in s pomočjo drugih. Ženske so si več kot moški pomagale s pešačenjem in drugimi, ki so zanje opravili poti, moški pa so več kolesarili.

odg. na vprašanje: Kako ste rešili zadrego in nadomestili javni prevoz? (možnih več odgovorov; N=85)		
Pešačil_a sem.	51	60%
Drugi so me vozili.	49	58%
Kolesaril_a sem.	35	41%
Izposojal_a sem si avtomobil.	15	18%
Drugi so zame opravili poti (nakupe idr. opravke).	14	16%
Uporabljal sem druga prevozna sredstva (npr. motorno kolo).	6	7%
Drugo.	5	6%

Tabela 3: reševanje problema odsotnosti javnega prevoza

3 IZOBRAŽEVANJE IN DELO

Čas epidemije ja za mlade, ki se izobražujejo, prinesel bistvene spremembe, ključen pri tem pa je bil prehod na izobraževanje na daljavo oz. od doma. 72% respondentov se je v tem času izobraževalo na daljavo, med njimi seveda višji delež žensk, saj je bil delež dijaške in študentske populacije med ženskami višji. **Tovrstno izobraževanje ocenjujejo kot manj učinkovito**, ob tem pa so zaznali številne težave.

odg. na vprašanje: Kako bi ocenili učinkovitost izobraževanja na daljavo? (N=533)				
Občutno manj učinkovito (1)	Malo manj učinkovito (2)	Enako učinkovito (3)	Malo bolj učinkovito (4)	Občutno bolj učinkovito (5)
30%	42%	13%	11%	4%

Tabela 4: Ocena učinkovitosti izobraževanja na daljavo

Kar 72% tistih, ki so se izobraževali na daljavo je to izobraževanje ocenilo kot občutno manj (30%) ali malo manj (42%) učinkovito. Med ponujenimi odgovori glede vrste težav, povezanih z izobraževanjem na daljavo, so se najpogosteje strinjali s tem, da **jim je manjkal stik s sošolci**. Prav tako jih več kot polovica meni, da **učne snovi niso osvojili enako dobro**, kot bi jo pri običajnem izobraževanju, ter da **niso prejeli dovolj ustreznih in jasnih informacij**.

Skrbi in ovire, na katere so mladi naleteli pri izobraževanju na daljavo: (N=533)	delež
Manjkal mi je stik s sošolci (skupno učenje, medsebojna pomoč ipd.).	66%
Mislím, da snovi nisem osvojil_a tako dobro, kot bi jo ob običajnem šolanju.	55%
Premalo je bilo ustreznih in jasnih informacij.	52%
Komunikacija z učitelji / predavatelji je bila otežena.	48%
Imel_a sem težave z internetom.	34%
Gradiva so bila težje dostopna.	32%
Skrbi me, kako bom zaključil_a letnik / šolanje.	27%
Nisem imel_a vse potrebne ali dovolj dobre opreme.	20%
Drugo ³ : praktični del pouka ni bil izvedljiv.	1%

³ Respondenti so sami vpisali odgovore, ki jih navajamo pod »drugo«.

Drugo: nizka motivacija, preveč snovi, nepoštenost ocen, preveč računalnika itd.	2%
Nobenih težav ni bilo.	7%

Tabela 5: Ovire pri izobraževanju na daljavo

Zelo pomembno je tudi poudariti, da **petina šolajočih ni imela vse potrebne ali dovolj dobre opreme za izobraževanje na daljavo**, dobri tretjini pa je težave povzročala internetna povezava, kar kaže na določene **neenakosti v dostopu do izobraževanja**, ki so lahko pogojene z materialnim položajem šolarjev oz. njihovih družin ali z neugodno lokacijo bivanja.

Več kot četrtnina šolarjev je izrazila skrb, ali bodo sploh lahko zaključili letnik.

Spremembe so pomembno vplivale tudi na mnoge zaposlene. O spremembah na delovnem mestu poroča velika večina zaposlenih; med 76 zaposlenimi (brez samozaposlenih) jih je 67 (88%) potrdilo, da so bili podvrženi spremembam pri delovnem režimu; za 48 med njimi je to pomenilo več dela od doma kot prej, za 43 pa spremembe v delovnem času. Na vprašanje o spremembah v količini dela pa so nekoliko različno odgovorili glede števila ur, ki je bilo nekoliko nižje kot sicer, in intenzivnosti dela, ki je ostala na podobnem nivoju. Spremembam so bile v večji meri podvržene ženske kot moški.

Kako ocenjujete učinkovitost pri delu od doma v tem obdobju? (N=51)					
	Bistveno slabše (1)	Malo slabše (2)	Enako kot sicer (3)	Malo boljše (4)	Bistveno boljše (5)
Svojo lastno učinkovitost	10 (20%)	11 (22%)	20 (39%)	7 (14%)	3 (6%)
Učinkovitost delovnega procesa	8 (16%)	22 (43%)	12 (24%)	8 (16%)	1 (2%)

Tabela 6: Ocena učinkovitosti dela od doma

Glede učinkovitosti dela na daljavo oz. od doma so respondenti kot slabšo ocenili tako lastno učinkovitost (povprečna ocena 2,6) kot učinkovitost delovnega procesa kot takega (povprečna ocena 2,5). Ženske so tako svojo lastno učinkovitost kot učinkovitost delovnega procesa ocenile slabše kot moški.

Respondenti so v času od 16. marca do 14. maja (skupno 60 dni, od tega 41 običajnih delovnih dni) delali tudi **v drugih oblikah dela**. 53 med njimi je bilo samozaposlenih kmetov, ki so seveda imeli delo, nadaljnjih 49 jih je delalo kot samozaposlenih, 95 preko študentskega servisa, 28 v obliki osebnega dopolnilnega dela, 32 pa v drugih plačanih oblikah dela. Zanimiv je podatek, da jih je kar 45 delalo na črno, in zgovoren podatek, da jih je **151 oz. petina vseh anketirancev delalo tudi prostovoljno**. 13 respondentov je, ne glede na obliko dela, pri tem opravljalo plačano sezonsko delo na kmetiji. Prostovoljsko delo pa je v nadaljevanju podrobno razdelano v poglavju 6.

Oblika dela	Št. respondentov	Povprečno št. delovnih dni (mediana; del. dan=8 ur dela)
Samozaposlen (in ne kmet)	49	30
Študentsko delo	95	10
Dopolnilno delo	28	20
Delo na črno	45	6
Drugo plačano delo	32	10
Prostovoljsko delo	151	8

Tabela 7: Število respondentov, ki so v času epidemije delali navedenih oblikah dela in mediana št. delovnih dni

44 od 78 je bilo v tem času **odsotnih z dela** iz različnih razlogov (dopust, koriščenje ur, bolniška, na čakanju, okužba s koronavirusom). Nihče od njih ni bil odsoten zaradi varstva otrok (12 zaposlenih ima predšolske ali šoloobvezne otroke) ali preventivno zaradi stika z okuženo osebo.

47% respondentov navaja, da so se jim **prihodki v času epidemije znižali** (medtem ko o povišanju poroča 10%). Za 24 % respondentov prihodki v tem času niso zadoščali njihovim osnovnim potrebam. Znižanje pripisujemo predvsem znižanju potreb po študentskem delu kot tudi ostalih oblikah dela.

4 ZDRAVJE, POČUTJE IN ŽIVLJENJSKI SLOG

Ker je bilo mnogo govora o psihičnem stanju prebivalcev, tako zaradi strahu pred boleznijo kot zaradi sprememb v načinu življenja, izgube prihodkov ipd. Zanimalo nas je, kako so živeli ter katere spremembe so mladi zaznali v svojih navadah, hobijih, razvadah in občutjih.

Le 2% jih je v tem času živelo samih, nadaljnje 4% pa jih je živelo samih občasno. V veliki večini (81%) so mladi v obdobju epidemije bivali pri starših.

V obdobju samoizolacije in odsotnosti običajnih stikov z ljudmi se je za del mladih ojačal **občutek osamljenosti**. Na vprašanje, ali so se v primeru slabega počutja lahko na koga obrnili, jih je 13 % odgovorilo, da ne in da so se večino časa čutili prepuščene same sebi, pri čemer je zaznati razliko med moškimi, kjer je bilo takšnih 7% in ženskami, kjer je bilo takšnih 15%. Na drugi strani pa je tudi občutno višji delež moških (35%) kot žensk (18%) odgovoril, da niso čutili nobene potrebe po tem, da bi se na koga obrnili. O osamljenosti mladih sicer govorijo tudi številni odgovori na druga vprašanja, ki pričajo o tem, kako so mladi pogrešali socialne stike, druženje s prijatelji, sošolci itd.

Ali ste se v primeru slabega počutja ali stiske lahko obrnili na koga od bližnjih?			
Odgovor / spol	Ženske	Moški	Skupaj
Da, živel_a (in družil_a) sem s takim človekom oz. ljudmi.	244	85	330
	44%	46%	44%
Da, ampak predvsem preko telefona ali interneta.	124	22	147
	22%	12%	20%
Ne, večino časa sem se počutil_a prepuščen_a sama sebi.	83	13	98
	15%	7%	13%
Ne, nisem čutil_a nobene potrebe po tem.	97	65	162
	18%	35%	22%
Drugo: včasih da, včasih ne ipd.	6	0	6
	1%	0%	1%
Skupaj	554	185	743
	100%	100%	100%

Tabela 8: Možnost obrniti se na druge ljudi v primeru slabega počutja ali stiske

Pri mladih ženskah je prav tako opaziti višjo zaskrbljenost, predvsem skrb za lastno prihodnost kot tudi za prihodnost družbe nasploh. Kot najbolj izrazito povišano skrb v času epidemije so sicer mladi (ne glede na spol) označili povečano **skrb za zdravje svojih bližnjih**. Prav tako ženske navajajo bistveno več negativnih občutij, kot so potrnost, anksioznost in živčnost. Slednje se nekako ujema s podatkom, da so ženske bolj nagnjene k depresiji kot moški; hkrati pa odgovori kažejo na njihovo večjo senzibilnost za problematiko, povezano z epidemijo.

Trditev: V času epidemije ...	(Popolnoma) drži (oceni 1 ali 2)			(Niti najmanj) ne drži. (oceni 4 ali 5)			Povprečna ocena (1-5; 1- niti najmanj ne drži; 5 – popolnoma drži)		
	Ž	M	vsi	Ž	M	vsi	Ž	M	vsi
... me je bolj skrbelo za svoje zdravje kot sicer.	28%	28%	28%	35%	41%	37%	2,9	2,8	2,9
... me je bolj skrbelo za zdravje mojih bližnjih.	74%	70%	74%	5%	11%	6%	4,0	3,8	3,9
... me je pričelo bolj skrbeti za lastno prihodnost.	52%	42%	50%	22%	31%	24%	3,5	3,1	3,4
... me je pričelo bolj skrbelo za prihodnost družbe / sveta.	69%	45%	62%	11%	28%	15%	3,8	3,3	3,7
... me je pričelo skrbeti, da bom izgubil_a službo	21%	13%	19%	67%	68%	68%	2,3	2,1	2,2
... sem se počutil_a potrt, depresivno, brezvoljno ali črnogledo.	43%	22%	39%	28%	56%	36%	3,2	2,5	3,0
... sem večkrat občutil_a nenavadno močne strahove, znake anksioznosti ali panike itd.	37%	16%	31%	46%	73%	53%	2,9	2,1	2,7
... sem v svojem vedenju opazil_a več živčnosti vzkipljivosti ali agresivnosti	44%	21%	38%	38%	59%	43%	3,1	1,8	2,9

Tabela 9: Skrbi in negativna čustva v času epidemije

V času epidemije je opaziti **višjo intenzivnost različnih prostočasnih aktivnosti mladih**, pri čemer so večje spremembe pri sebi ponovno zaznale mlade ženske.

Vprašanje: Kako se je spremenilo vaše preživljanje prostega časa, kaj ste počeli? Ste se z navedenimi aktivnostmi ukvarjali več, manj ali enako kot doslej? Ali pa tega niste počeli niti pred epidemijo niti potem?	odg.: Malo več ali bistveno več		
	Ž	M	Vsi
Branje knjig.	33%	26%	31%
Gledanje televizije.	49%	35%	45%
Brskanje po internetu.	75%	56%	71%
Spletno nakupovanje.	37%	28%	35%
Igranje igrice na računalniku ali telefonu.	34%	33%	34%
Klepeti po telefonu, pisanje sporočil, video klici, e-pošta.	81%	53%	74%
Kolesarjenje.	31%	26%	30%
Hoja, sprehodi v naravi, na svežem zraku.	67%	51%	63%
Hoja, sprehodi po naselju.	49%	32%	45%
Druge športne aktivnosti ali vadbe (tek, telovadba, joga itd.)	52%	23%	45%
Igre in druženje z drugimi družinskimi člani.	49%	35%	45%
(Neplačana) pomoč na kmetiji - pri starših, sosedih, sorodnikih ipd.	22%	28%	24%
Vrtičkarstvo.	31%	22%	29%
Razna nenujna opravila v stanovanju / hiši in okolici.	59%	49%	56%
Kuhanje.	68%	43%	61%
Drugi hobiji.	48%	30%	43%
Molitev idr. verske aktivnosti.	8%	9%	9%

Tabela 10: Povišan obseg oz. intenzivnost prostočasnih aktivnosti v času epidemije

Zanimalo nas je tudi, koliko je čas epidemije vplival na (potencialno) slabe navade oz. razvade, kot je uporaba različnih drog in podobno. V tabeli v nadaljevanju lahko vidite, v kolikšni meri

je prišlo do sprememb pri obsegu kajenja, pitja alkoholnih pijač, uporabe drugih drog, igranja iger na srečo, spolne aktivnosti in prehranjevanja. Zadnji dve omenjeni aktivnosti sicer sami po sebi sicer običajni potrebi, vendar spremembe v njunem obsegu lahko vodijo v odvisnost ali druge psihične težave, pa tudi težave v telesnem zdravju (npr. prekomerno prehranjevanje ali podhranjenost). Naj poudarimo, da tako spremembe v navadah kot razlike po spolu tu niso bile zaskrbljujoče, razen **pri prehranjevanju, kjer se je obseg povečal pri 52% žensk in 31% moških.**

Vprašanje: Ali ste v tem času več ali manj ...	Nisem niti prej niti potem.	Bistveno ali malo manj.	Bistveno ali malo več.
... kadili?	78%	7%	10%
... pili alkoholne pijače?	39%	23%	14%
... uporabljali (druge) droge?	86%	4%	5%
... jedli?	/	14%	47%
... bili spolno aktivni?	37%	22%	12%
... igrali igre na srečo?	93%	2%	1%

Tabela 11: Spremembe v (slabih) navadah v času epidemije

5 UKREPI IN PRIPOROČILA VLADE

V javnosti je bilo mnogo različnih mnenj in polemik o ukrepih in priporočilih vlade in NIJZ, zato nas je zanimalo tudi mnenje mladih o delu vlade in pa, v kolikšni meri so se omejitve in priporočil mladi sploh držali.

Ste se držali vseh ukrepov in priporočil javnih oblasti?	Ženska	Moški	Skupaj
Da, popolnoma vseh.	49%	36%	45%
Delno sem se držal_a, delno ne.	40%	42%	41%
Držal_a sem se samo tistega, kar je bilo nujno in nadzirano.	11%	22%	14%
Skupaj	100%	100%	100%

Tabela 12: Upoštevanje ukrepov in priporočil javnih oblasti v času epidemije

Mlade ženske so se bistveno bolj držale ukrepov in priporočil javnih oblasti kot mladi moški. 49% mladih žensk in 36% moških pravi, da so se držali popolnoma vseh ukrepov in priporočil; pri podrobnejših vprašanjih o posameznih priporočilih pa se je pri tistih, ki so se, po njihovih besedah, popolnoma držali ukrepov, pokazala še večja razlika med spoloma, ki v povprečju znaša 16%.

Trditev:	Odgovor: Sploh ne drži.		
	vsi	Ž	M
Nisem si toliko umival_a rok, kolikor je bilo priporočeno.	51%	55%	40%
Nisem uporabljal_a razkuževanja.	58%	62%	46%
Nisem se vedno držal_a priporočene razdalje do drugih ljudi.	40%	43%	30%
Nisem uporabljal_a maske vedno, ko bi bilo treba (če me ni nihče nadziral).	66%	71%	54%
Nisem uporabljal_a rokavic vedno, ko bi bilo treba (če me ni nihče nadziral).	59%	64%	44%
V času prepovedi sem prečkal_a mejo občine, tudi ko ni bilo nujno.	61%	66%	47%
Zbiral_a ali družil_a sem se tudi z ljudmi, s katerimi se ne bi smel_a.	47%	49%	38%

Tabela 13: Popolno upoštevanje posameznih ukrepov in priporočil v času epidemije

Mladi ocenjujejo ukrepe vlade kot delno dobre delno slabe, pri čemer je pozitivnih ocen je nekoliko več kot negativnih – povprečna ocena na lestvici od 1 do 5 znaša 3,3. Mlade ženske so do ukrepov vlade nekoliko bolj kritične kot moški, kar lahko razberemo iz ocen v tabeli.

Odgovori na vprašanje: Kako nasploh ocenjujete ukrepe vlade in občin za namene zajezitve širjenja bolezni?							
spol	Zelo slabo. (1)	Dokaj slabo. (2)	Delno dobro, delno slabo. (3)	Dokaj dobro. (4)	Zelo dobro. (5)	Večinoma jih nisem spremljal_a / ne morem oceniti.	Povprečna ocena
Ženska	10%	11%	33%	25%	12%	10%	3,2
Moški	11%	11%	23%	21%	24%	10%	3,4
Skupaj	10%	11%	30%	24%	15%	10%	3,3

Tabela 14: Ocena ukrepov in priporočil v času epidemije

Pri navajanju ukrepov, s katerimi so bili respondenti najbolj (ne)zadovoljni, je deloma zaznati kontradiktornost, saj so bili isti ukrepi (ali pa njihova strogost) za nekatere mlade negativni, za druge pa pozitivni. Mladi so sicer v odgovorih, tako pozitivnih kot negativnih, navajali številne ukrepe in tudi ostalo dogajanje, povezano z epidemijo, pa tudi splošne ocene dela vlade.

odg. na odprto vprašanje: Kaj se vam je zdelo pri ukrepih vlade najboljše, s čim ste bili najbolj zadovoljni? (N=448)	delež
HITER ODZIV oz. UČINKOVITOST UKREPOV za zajezitev bolezni	32%
PREVENTIVNI UKREPI oz. NJIHOVA STROGOST: distanca, testiranje, razkuževanje, maske, samoizolacija, omejitve zbiranja, urnik trgovin ipd.	27%
USTAVITEV JAVNEGA ŽIVLJENJA oz. ZAPRTJE INSTITUCIJ: šole, delo od doma, lokali, domovi starejših, turistične kapacitete, javni promet	18%
OMEJITVE GIBANJA: znotraj občin, zaprtje državnih mej, gibanje na javnih mestih	12%
UKREPI FINANČNE POMOČI oz. DODATKI: splošno ali posamezni	8%
FINANČNA POMOČ ŠTUDENTOM	2%
SPLOŠNE LASTNOSTI VLADE: odločnost, pogum, vztrajnost, prilagodljivost, previdnost, resnost, ažurnost, odgovornost, strogost	4%
OBVEŠČANJE oz. OZAVEŠČANJE O EPIDEMII	2%
(postopno) SPROŠČANJE UKREPOV	1%
DRUGI UKREPI IN RAVNANJA: promocija lokalne pridelave / kmetijstva idr.	3%
VSI ALI VEČINA UKREPOV	2%
NIČ (posebej dobrega)	4%
BREZ NAVEDBE UKREPA VLADE	2%
SKUPAJ	32%

Tabela 15: Ukrepi ali priporočila v času epidemije, ki jih mladi vidijo kot najboljše

Največ - tretjina vseh, ki so na vprašanje odgovorili, kot najbolj pozitiven navaja **hiter odziv vlade oziroma učinkovitost ukrepov za zajezitev bolezni**, kot pozitivne pa so v veliki meri

videli tudi večino higienskih preventivnih ukrepov. Preventivne ukrepe in njihova strogost so kot pozitivno plat v večji meri navajale ženske kot moški.

Kot negativen ukrep je bil v najvišji meri naveden ukrep prepovedi gibanja med občinami (in, v manjši meri, druge omejitve gibanja) – ukrep je navedla kar tretjina vseh, ki so odgovarjali na vprašanje, medtem ko petina teh respondentov vladi očita neprimernost ukrepov v smislu nestrokovnosti, nedoslednosti, kontradiktornosti, nesmiselnosti ali neizvedljivosti; to neprimernost ukrepov vladi v večji meri očitajo mlade ženske kot moški.

odg. na vprašanje: Kaj se vam je zdelo pri ukrepih vlade najslabše, s čim ste bili najbolj nezadovoljni? (N=354)	delež
PRESTROGI UKREPI: prepoved gibanja med občinami idr. omejitve gibanja	33%
NEPRIMERNOST UKREPOV: nestrokovnost, kontradiktornost, hitro spreminjanje, nedoslednost, nesmiselnost, neizvedljivost	20%
PREBLAGI UKREPI: prepozni ukrepi, prehitro sproščanje, premalo nadzora	10%
SPLOŠNE KRITIKE OBLASTI: netransparentnost, širjenje sovraštva, aroganca, neučinkovitost, nesposobnost, neprimeren odnos idr.	9%
NEPRIMERNO KOMUNICIRANJE KRIZE: panika, ustrahovanje, laži, ravnanje z mediji, moraliziranje idr.	9%
PRESTROGI UKREPI: nesorazmerno stanju epidemije, prepočasno sproščanje, pretiravanje ipd.	9%
UKREPI FINANČNE POMOČI: nepravilnosti in neustreznosti, neizplačevanje	7%
POZABILI NA MLADE: neustrezna pomoč mladim, študentom, dijakom	6%
ZAPRTJE oz. NEDELOVANJE INSTITUCIJ: šole, vrtci, štud. domovi, trgovine, knjižnice, javni prevoz, zdravstvo, gospodarstvo, dogodki	6%
IZKORIŠČANJE ZDRAVSTVENE KRIZE: kršenje pravic pod pretvezo krize, izkoriščanje za lastne koristi in agendo	4%
DRUGI UKREPI IN RAVNANJA OBLASTI: korupcija (maske), afere, razvrednotenje naravovarstva, ukrepi šolstva, poskus zvišanja plač idr.	15%
NEZADOVOLJNI Z VSEM	1%
BREZ NAVEDBE ukrepa javnih oblasti	3%

Tabela 16: Ukrepi ali priporočila v času epidemije, ki jih mladi vidijo kot najslabše

Kar se tiče pomoči mladim, predvsem študentov, so bili mladi bolj kritični kot ne; nekateri so tudi navajali, da so bili sicer zadovoljni s prejemom pomoči (150 evrov na študenta), vendar je bil znesek prenizek, nezadovoljni pa so bili tudi s pristopom, po katerem so vsi dobili enako, ne glede na potrebe.

6 SODELOVANJE V MLADINSKIH OZ. NEVLADNIH ORGANIZACIJAH

K sodelovanju v anketi smo pozivali tudi s pomočjo organizacij članic MSS, ki so pretežno nacionalne mladinske organizacije (NMO)⁴; novice MSS pa spremljajo poleg članic tudi mnoge druge organizacije v mladinskem sektorju. To je vsekakor vplivalo na delež respondentov, vključenih v tovrstne organizacije. Kar 252 (34%) respondentov sodi v članstvo nacionalnih mladinskih organizacij, medtem ko nadaljnjih 76 navaja, da so člani oz. aktivni v drugih

⁴ Trenutno je v Sloveniji 13 nacionalnih mladinskih organizacij; mednje sodi tudi 11 polnopravnih organizacij članic MSS.

mladinskih, nevladnih ali podobnih organizacijah. Posameznik je pri tem lahko član hkrati več organizacij. Med mladimi moškimi je bil višji delež aktivnih v gasilskih društvih in društvih podeželske mladine; nasploh je bil višji delež moških aktiven v organizacijah (56% med moškimi in 40% med ženskami).

Člani oz. aktivni v NMO idr. nevladnih ipd. organizacijah	št.	%
Gasilsko društvo	79	11%
Društvo podeželske mladine	64	9%
Študentski klub	51	7%
Skavti (ZSKSS)	47	6%
Planinsko društvo	39	5%
vse ostale NMO	42	6%
Aktiven / aktivna sem v drugi mladinski, nevladni ali pd. organizaciji.	136	18%
Nisem član_ica oz aktiven / aktivna v nobeni tovrstni organizaciji.	415	56%

Tabela 17: Mladi, ki so /niso aktivni v nacionalnih mladinskih ali drugih organizacijah

44% mladih, ki so sodelovali v anketi, je aktivnih v mladinskih, nevladnih ipd. organizacijah. Ti mladi so **prilagoditev svojih organizacij na situacijo epidemije ocenili kot dokaj dobro** (ocena 4 na lestvici 1-5), podobno so ocenili tudi koristnost njihovih informacij, izvajanje programov preko spleta ter učinkovitost srečanj v obliki video konferenc. Moški so bili pri tem nekoliko bolj radodarni z oceno kot ženske.

Kako bi ocenili aktivnosti organizacije oz. organizacij, ki ste jih obkljukali pri prejšnjem vprašanju? (N=328)	nisem spremljal_a / bil_a udeležen_a	zelo slabo (1)	dokaj slabo (2)	nevtralnno (3)	dokaj dobro (4)	zelo dobro (5)	povprečna ocena
Koristnost informacij in nasvetov, ki jih je organizacija pošiljala / objavljala	19%	3%	3%	20%	27%	28%	3,9
Izvajanje programov in aktivnosti preko spleta	21%	5%	5%	19%	25%	26%	3,8
Učinkovitost video sestankov, konferenc	27%	3%	5%	15%	28%	21%	3,8
Splošna prilagoditev na situacijo epidemije	15%	3%	3%	17%	32%	30%	4,0

Tabela 18: Ocena delovanja organizacij v času epidemije

Zanimal nas je tudi vidik vpliva na vsakdanjik mladih, ki so vključeni v organizacije. Dobra četrtina teh mladih je v času omejenega izvajanja programov organizacij občutila praznino; polovica pa jih je **pogrešala predvsem druženje znotraj organizacij**.

Odgovori na vprašanje: Kako je dejstvo, da omenjene organizacije niso polno delovale oz. izvajale svojih običajnih programov, vplivalo na vas? (N=328)	Št.	delež
Nisem opazil_a razlike.	89	27%
Delovanje preko spleta mi je zadoščalo.	52	16%
Občutil_a sem praznino.	93	28%
Nedelovanje je zelo slabo vplivalo name (mi pokvarilo načrte ipd.).	46	14%
Pogrešal_a sem predvsem druženje znotraj organizacije.	164	50%

Tabela 19: Vpliv nedelovanja organizacij na respondente

Nasploh so mladi ocenili odzivanje nevladnih, mladinskih in študentskih organizacij na vladne ukrepe v pretežni meri pozitivno; moški spet nekoliko višje kot ženske.

Menite, da so se nevladne, mladinske, študentske ipd. organizacije uspešno odzivale na predlagane ukrepe vlade?		
Odgovori:	št.	%
DA	194	26%
NE	45	6%
Deloma oz. nekatere	234	31%
Ne vem, nisem spremljal_a	268	36%

Tabela 20: ocena odzivanja mladinskih, študentskih in NVO na ukrepe vlade

Petina respondentov je v času epidemije opravljala prostovoljsko delo, pri čemer je najpogosteje šlo za organizacijska dela v različnih organizacijah ter pomoč ljudem v njihovem okolju. Organizacijska dela, učna pomoč, čuvanje otrok in razne nefizična dela so v večji meri opravljale ženske, moški pa različne oblike pomoči ljudem v njihovi okolici.

Visok delež prostovoljstva gre sicer **pripisati tudi visokemu deležu mladih, ki so aktivni v mladinskih, nevladnih ipd. organizacijah**, saj je bilo teh med prostovoljci kar 108 od 151. Delež tistih, ki so v času epidemije opravljali prostovoljska dela je kar 3,5-krat višji med aktivnimi v organizacijah kot v celotni populaciji respondentov oz. 7x višji kot pri ostali populaciji.

Vrste prostovoljskega dela (N=151)	Št.	%
Organizacijska ali administrativna dela, izvedba aktivnosti ipd.	40	27%
Pomoč ljudem v okolici, pomoč na domu, opravila za druge.	38	26%
Pomoč drugim na kmetiji.	20	14%
Civilna zaščita: gasilci, Rdeč križ, delo, neposredno povezano z epidemijo.	19	13%
Učna pomoč, mentorstvo.	10	7%
Čuvanje otrok.	6	4%
Druga fizična dela.	11	7%
Druga nefizična dela.	13	9%
Brez jasnega odgovora.	13	9%

Tabela 21: Vrste prostovoljskega dela respondentov v času epidemije

7 NOVA SPOZNANJA

Največjo težavo za mlade je v času epidemije predstavljala odsotnost stikov z ljudmi, bodisi s konkretnimi osebami iz njihovega življenja (prijatelji, sorodniki, partnerji) kot odsotnost normalnih socialnih stikov nasploh. Na odprto vprašanje o tem, kaj so v času epidemije najbolj pogrešali, jih je kar **69%** podalo tovrsten odgovor. Prav tako je bil pri ovirah izobraževanja na daljavo najpogosteje obkljukan odgovor »Manjkal mi je stik s sošolci (skupno učenje, medsebojna pomoč ipd.)«. Pri vplivu odsotnosti programov mladinskih organizacij na mlade pa je bil največkrat obkljukan odgovor, da so pogrešali predvsem druženje znotraj organizacije.

odg. na vprašanje: Kaj ste v času epidemije najbolj pogrešali? (odprto vprašanje)	št.	%	št.	%
1) Prijatelje, sorodnike, partnerje, sošolce, sodelavce.	270	36%	512	69%
2) Ljudi, druženje, socialne stike.	269	36%		
3) Službo, šolo, fakulteto, študentski / dijaški dom.	68	9%		
4) Zabave, dogodke in prireditve.	55	7%		
5) Sproščenost, svobodo, varnost, zdrav razum, normalno življenje ipd.	46	6%		
6) Potovanja, izlete, svobodo gibanja.	38	5%		
7) Trgovine, lokale, knjižnice, ki so bile zaprte.	32	4%		
8) Športne aktivnosti (treningi) in druge hobije.	26	3%		
9) Boljše delo vlade, boljše in jasno informiranje.	19	3%		

10) Običajno rutino: organiziranost in red pri delu / pouku, menjavo okolja.	15	2%
11) Mir, prosti čas, oddih od ljudi, s katerimi sem bival.	13	2%
12) Finance (zaradi izpada).	12	2%
13) Organizacijo, v kateri sem aktiven.	7	1%
14) Drugo.	27	4%
Ničesar nisem pogrešal.	42	6%

Tabela 22: Kaj so mladi v času epidemije najbolj pogrešali

Velika večina mladih (85%) je v obdobju epidemije zaznala tudi pozitivne spremembe; ženske v nekoliko večji meri kot moški. Na vprašanje, katere so tiste spremembe, ki bi jih veljalo obdržati, pa so odgovarjali tako v smislu sprememb pri sebi – na osebni ravni kot sprememb v ožjem ali širšem okolju. Navajali so preventivne ukrepe kot higienske standarde za prihodnost, zdrav življenjski slog, trajnostna naravnost v smislu varovanja okolja, mirnejši tempo življenja, delovni čas trgovin (zaprte ob nedeljah), več časa za družino, manj prometa, šolanje ali delo na daljavo (vsaj občasno), čas zase, spremenjene nakupovalne navade, solidarnost, digitalizacijo in skrb za prehrano. Med spoloma tu ni bilo posebnih razlik, le zdrav življenjski slog so v večji meri navajale ženske kot moški.

odg. na vprašanje: Katere spremembe bi bilo dobro ohraniti? (odprto vprašanje)	št.	delež
1) PREVENTIVA: higienske navade, distanca, razkužila na javnih mestih ipd.	104	17%
2) ZDRAV ŽIVLJENJSKI SLOG: večja skrb za zdravje, zdrave navade, več športa, gibanja, zdrava prehrana, stik z naravo.	103	16%
3) TRAJNOSTNA NARAVNOST: manj onesnaževanja, skrb za planet, manj potrošnje.	79	13%
4) MIRNEJŠI TEMPO ŽIVLJENJA: več prostega časa, ugodnejši urnik, manj gneče, hitenja.	63	10%
5) DELOVNI ČAS TRGOVIN (zaprte ob nedeljah).	63	10%
6) VEČ ČASA ZA DRUŽINO in bližnje, boljše komunikacija z njimi.	59	9%
7) MANJ PROMETA (avtomobilskega, letalskega, manj potovanj, manj turizma).	53	8%
8) Šolanje NA DALJAVO / delo od doma (vsaj občasno).	52	8%
9) ČAS ZASE, skrb zase, počitek, spanje ipd.	50	8%
10) NAKUPOVALNE NAVADE: nakup lokalno pridelane hrane, nakupovanje na zalogo in manjkrat.	46	7%
11) SOLIDARNOST: medsebojna pomoč, povezanost, strpnost in vrednote v skupnosti ipd.	44	7%
12) ŠIRŠA UPORABA RAČUNALNIKA IN SPLETA (za sestanke, pogovore, nakupe, storitve ipd.)	32	5%
13) LASTNA SKRB ZA PREHRANO: samooskrba, vrtičkarstvo, več kuhanja.	30	5%
14) ZAVEDANJE O POMENU PRIDELAVE HRANE, kmetijstva, lokalne pridelave, promocija le-te ipd.	21	3%
15) Druge izboljšane (osebne ali kolektivne) navade, lastnosti, aktivnosti.	75	12%
Drugo.	13	2%
Brez navedbe.	22	4%

Tabela 23: katere spremembe iz časa epidemije bi mladi želeli ohraniti

8 POVZETEK: KLJUČNI REZULTATI

BIVANJE IN MOBILNOST

Potreben je razmislek o tem, kako mladim (kot tudi vsem ostalim) zagotoviti možnost izhoda na svež zrak in stika z naravo. 6% mladih poroča, da v / ob stanovanju **niso imeli svojega izhoda na svež zrak** v obliki balkona, terase, vrta ipd.

16% mladih poroča, da v stanovanju **niso imeli svojega prostora in miru**, ko je bilo to potrebno, kar je za mlade zelo pomembno – že z vidika šolanja od doma kot tudi zasebnosti. Podatek morda kaže na to, da domače stanovanje ni vedno najbolj primerno za spremljanje pouka in učenje, sploh če gre pri tem za (pre)majhno stanovanje ali druge razmere, v katerih ni mogoče zagotoviti miru.

17% mladih se je moralo v času epidemije **preseliti iz kraja, kjer so pred tem bivali večino časa**. Največ je bilo selitev iz študentskega ali dijaškega doma k staršem; kot prevladujoči razlog pa so navedli zaprtje omenjenih domov. Ukrep zaprtja domov je sicer sprožil številne negativne odzive, ki smo jih lahko zasledili v javnosti.

Odsotnost javnega prometa je slabo vplivala na vsakdanjik 14% mladih, ki so tovrstni prevoz potrebovali tudi v času epidemije ali pa so morali zaradi odsotnosti javnega prevoza pomagati drugim. Nadaljnjih 53% je odgovorilo, da javni prevoz sicer redno uporabljajo, a ga v času epidemije niso nujno potrebovali. Ob tem velja poudariti, da je javni promet za mlade bistvenega pomena v vsakodnevnem življenju, sploh zato, ker mnogi med njimi nimajo drugih možnosti (samostojnega) opravljanja daljših poti, nimajo avtomobila oz. so še premladi za opravljanje vozniškega izpita. Onemogočena mobilnost mladih pa je lahko vplivala tudi na občutek omejevanja svobode, ki so ga mladi sicer v anketi pogosto omenjali.

ŠOLANJE OD DOMA

72% mladih ocenjuje šolanje od doma kot manj učinkovito kot običajno šolanje, pri tem pa vidijo številne ovire. Med ponujenimi odgovori glede vrste težav, povezanih z izobraževanjem na daljavo, so se najpogosteje strinjali s tem, da **jim je manjkal stik s sošolci**. Prav tako jih več kot polovica meni, da **učne snovi niso osvojili enako dobro**, kot bi jo pri običajnem izobraževanju, ter da **niso prejeli dovolj ustreznih in jasnih informacij**.

Zelo pomembno je tudi poudariti, da petina šolajočih ni imela vse potrebne ali dovolj dobre opreme za izobraževanje na daljavo, dobri tretjini pa je težave povzročala internetna povezava, kar kaže na določene **neenakosti v dostopu do izobraževanja**, ki so lahko pogojene z materialnim položajem šolarjev oz. njihovih družin ali z neugodno lokacijo bivanja.

Več kot četrtnina šolarjev je izrazila skrb, ali bodo sploh lahko zaključili letnik.

ZDRAVJE, POČUTJE IN ŽIVLJENJSKI SLOG

47% respondentov navaja, da so se jim **prihodki v času epidemije znižali**. Za četrtno respondentov prihodki v tem času niso zadoščali njihovim osnovnim potrebam. Znižanje pripisujemo predvsem znižanju potreb po študentskem delu kot tudi ostalih oblikah dela.

V obdobju samoizolacije in odsotnosti običajnih stikov z ljudmi se je za del mladih ojačal **občutek osamljenosti**. Na vprašanje, ali so se v primeru stiske lahko obrnili na koga od bližnjih, je 15% mladih žensk in 7% moških odgovorilo, da ne in da so se večino časa čutili prepuščene

same sebi. Nadaljnjih 22% žensk in 12% moških pa je to možnost sicer imelo, vendar samo preko telefona ali interneta.

Prav tako je pri mladih ženskah opaziti višjo zaskrbljenost, predvsem skrb za lastno prihodnost kot tudi za prihodnost družbe nasploh. Kot najbolj izrazito skrb v času epidemije so sicer mladi (ne glede na spol) označili **skrb za zdravje svojih bližnjih**. Prav tako ženske navajajo več negativnih občutij, kot so potrtoost, anksioznost in živčnost. Slednje se nekako ujema s podatkom, da so ženske občutno bolj nagnjene k depresiji; hkrati pa situacija kaže na njihovo višjo senzibilnost.

V času epidemije je opaziti **višjo intenzivnost različnih prostočasnih aktivnosti mladih**, pri čemer so večje spremembe pri sebi zaznale ženske. Pri spremembah v navadah pa sicer velja omeniti predvsem prehranjevanje, saj kar 52% žensk in 31% moških navaja, da so v tem obdobju več jedli kot sicer.

VLADNI UKREPI IN PRIPOROČILA

Mlade ženske so se bistveno bolj držale ukrepov in priporočil javnih oblasti kot mladi moški. 49% mladih žensk in 36% moških pravi, da so se držali popolnoma vseh ukrepov in priporočil; pri podrobnejših vprašanjih o posameznih priporočilih pa se je pri tistih, ki so se popolnoma držali ukrepov, pokazala še večja razlika med spoloma, ki v povprečju znaša 16%.

Mladi ocenjujejo ukrepe vlade kot delno dobre delno slabe, pri čemer je pozitivnih ocen je nekoliko več kot negativnih – povprečna ocena na lestvici od 1 do 5 znaša 3,3. Mlade ženske so do ukrepov vlade nekoliko bolj kritične kot moški.

Največ - tretjina mladih **kot najbolj pozitiven navaja hiter odziv vlade oziroma učinkovitost ukrepov za zajezitev bolezni**, kot pozitivne pa so v veliki meri videli tudi večino higienskih preventivnih ukrepov.

Kot negativen ukrep je bil v najvišji meri naveden ukrep prepovedi gibanja med občinami – ukrep je navedla kar tretjina vprašanih, medtem ko petina mladih vladi očita neprimernost ukrepov v smislu nestrokovnosti, nedoslednosti, kontradiktornosti, nesmiselnosti ali neizvedljivosti.

Kar se tiče pomoči mladim, predvsem študentov, so bili mladi bolj kritični kot ne; nekateri so tudi navajali, da so bili sicer zadovoljni s prejemom pomoči (150 evrov na študenta), vendar je bil znesek prenizek, nezadovoljni pa so bili tudi s pristopom, po katerem so vsi dobili enako, ne glede na potrebe.

SODELOVANJE V MLADINSKIH / NEVLADNIH ORGANIZACIJAH IN PROSTVOLJSTVO

44% mladih, ki so sodelovali v anketi je aktivnih v mladinskih, nevladnih ipd. organizacijah. Ti mladi so **prilagoditev svojih organizacij na situacijo epidemije ocenili kot dokaj dobro** (ocena 4 na lestvici 1-5). Dobra četrtina teh mladih je v času omejenega izvajanja programov organizacij občutila praznino; polovica pa jih je **pogrešala predvsem druženje znotraj organizacij**.

Nasploh so mladi ocenili odzivanje nevladnih, mladinskih in študentskih organizacij na vladne ukrepe v pretežni meri pozitivno.

Petina mladih je v času epidemije opravljala prostovoljsko delo, pri čemer je najpogosteje šlo za organizacijska dela v različnih organizacijah ter pomoč ljudem v njihovem okolju.

KAJ SO MLADI POGREŠALI IN KATERE POZITIVNE POJAVE SO ZAZNALI

Največjo težavo za mlade je v času epidemije predstavljala odsotnost stikov z ljudmi, bodisi s konkretnimi osebami iz njihovega življenja (prijatelji, sorodniki, partnerji) kot odsotnost normalnih socialnih stikov nasploh. Na odprto vprašanje o tem, kaj so v času epidemije najbolj pogrešali, jih je kar **69%** podalo tovrsten odgovor. Prav tako je bil pri ovirah izobraževanja na daljavo najpogosteje obkljukan odgovor »Manjkal mi je stik s sošolci (skupno učenje, medsebojna pomoč ipd.)«. Pri vplivu odsotnosti programov mladinskih organizacij na mlade pa je bil največkrat obkljukan odgovor, da so pogrešali predvsem druženje znotraj organizacije.

Velika večina mladih (85%) je v obdobju epidemije zaznala tudi pozitivne spremembe. Na vprašanje, katere so tiste spremembe, ki bi jih veljalo obdržati, pa so odgovarjali tako v smislu sprememb pri sebi – na osebni ravni kot sprememb v ožjem ali širšem okolju. Navajali so preventivne ukrepe kot higienske standarde za prihodnost, zdrav življenjski slog, trajnostna naravnost v smislu varovanja okolja, mirnejši tempo življenja, delovni čas trgovin (zaprte ob nedeljah), več časa za družino, manj prometa, šolanje ali delo na daljavo (vsaj občasno), čas zase, spremenjene nakupovalne navade, solidarnost, digitalizacijo in skrb za prehrano.